‘KADERS & BOUWSTENEN ENERGIELANDSCHAP WAADHOEKE’

KERNTEAM

21 september 2021

INLEIDING

In juli 2020 heeft de gemeenteraad de duurzaamheidsagenda Waadhoeke vastgesteld. Met deze duurzaamheidsagenda geeft Waadhoeke invulling aan haar doelstelling: “Als gemeente een voorbeeld zijn in duurzaam handelen waarbij we streven naar een energie neutrale gemeente in 2040.” Een van de speerpunten uit de agenda is grootschalige opwek van duurzame energie om in de toekomstige energievoorziening te kunnen voorzien en dit ook een lokaal karakter te geven. Daarnaast heeft de gemeenteraad de concept-RES en de RES 1.0 vastgesteld. In samenwerking met de andere Friese gemeenten dragen we bij aan de 49% CO2-reductie in 2030, een landelijke afspraak uit het Klimaatakkoord. Door aan ons eigen doel te werken, energieneutraal in 2040, verwachten we als gemeente voldoende bij de te dragen aan de RES Fryslân.

Om invulling te geven aan deze twee raadsbesluiten is het van belang dat Waadhoeke antwoord krijgt op een aantal prangende vragen:

- Hoe neemt de gemeente de regie?
- Hoe gaan we grootschalige opwek organiseren?
- Wie betrekken we daarbij?
- Welke locatie in het beoogde gebied is geschikt?
- Hoe zorgen we ervoor dat het huidige net niet overbelast raakt?
- Hoe houden we de stroomvoorziening betaalbaar?

Voor het beantwoorden van deze vragen is het noodzakelijk om als gemeente een langjarige strategie op te stellen. Deze strategie zal vooral duidelijkheid moeten gaan bieden aan inwoners, bedrijven en netbeheerders. De eerste aanzet tot deze strategie heeft het college uitgewerkt in een denkrichting van het energielandschap. Deze denkrichting is in februari 2021 gepresenteerd aan de raad. Vervolgens is de denkrichting verder uitgewerkt tot deze notitie.

Deze notitie vormt de basis voor het onderzoek naar de haalbaarheid van het energielandschap. Hierin beschrijven we de kaders en bouwstenen die de leidraad vormen voor de onderzoeksfase. Deze notitie is gebaseerd op de criteria in de duurzaamheidsagenda, de meest recente ontwikkelingen en kennis en de opbrengsten van de publiekssessies. Eerst beschrijven we het proces tot nu toe. Daarna volgen de kaders en bouwstenen voor het energielandschap.

1. PROCES

Om duurzame opwek ook daadwerkelijk te realiseren gaan we niet over 1 nacht ijs. Er gaat een heel proces aan vooraf van publiekssessies, kernteamsessies, bewonersbijeenkomsten en een webinar. En dat is begonnen met het proces van de Duurzaamheidsagenda waarin criteria zijn vastgesteld voor grootschalige duurzame opwek. De Duurzaamheidsagenda heeft geleid tot de denkrichting van een energielandschap. Met deze denkrichting willen we de doelen uit het Klimaatakkoord en de Duurzaamheidsagenda concreet en realiseerbaar maken.

Bij een positief besluit in de raad van 28 oktober zal de onderzoeksfase gestart worden naar de haalbaarheid, draagvlak en uitvoerbaarheid van het energielandschap. Als bijlage bij deze notitie is een visualisatie toegevoegd. Hierin worden drie delen in het proces beschreven. Deel 1 laat de belangrijke energiecijfers van Waadhoeke zien. In het tweede deel wordt het proces tot nu toe afgebeeld. Deel 3 laat zien hoe het vervolg proces eruit ziet na een positief besluit door de raad.

2. KADERS ENERGIELANDSCHAP

Op landelijk, provinciaal en gemeentelijk niveau is er beleid vastgesteld over de grootschalige opwek van duurzame energie. Dit beleid biedt duidelijke kaders die de basis vormen voor de onderzoeksfase.

Landelijke kaders

1. In het klimaatakkoord is afgesproken dat Nederland in 2030 49% CO2 vermindert ten opzichte van 1990 en 95% in 2050.
   De Regionale Energie Strategie geeft uitvoering aan deze doelstelling als het gaat om grootschalige opwek van duurzame energie.

Provinciale kaders

2. Door in te stemmen met de RES 1.0 heeft Waadhoeke zich gecommitteerd aan de ambitie om in 2030 3.0 TwH grootschalige opwek in Fryslân te realiseren.
   Fryslân is één van de dertig RES regio's in Nederland. Waadhoeke maakt onderdeel uit van RES regio Fryslan.
3. Provincie Fryslân staat op dit moment (2021) de ontwikkeling van windmolens op land niet toe. Voor de aanleg van zonneweides hanteert de provincie de zonneladder.[1]
   Op dit moment betekent dit voor Waadhoeke dat grootschalige opwek met zon en wind niet past binnen de provinciale kaders. Uit het onderzoek naar het energielandschap moeten blijken wat haalbaar is, wat uitvoerbaar is en wat gedragen wordt door de Mienskip. Vervolgens gaan we het gesprek met de provincie aan.

Gemeentelijke kaders

4. In 2040 is Waadhoeke energieneutraal.
   In de duurzaamheidsagenda heeft Waadhoeke als doel vastgesteld om in 2040 een energie neutrale gemeente te zijn.
5. In principe geen zon op productieve landbouwgrond.
   In het coalitieakkoord Waadhoeke staat beschreven dat agrarische grond in principe niet gebruikt mag worden voor zonneweiden.
6. Tot 2040 wil gemeente Waadhoeke 1/3 energie besparen en twee/derde duurzaam opwekken.
   Wat niet wordt verbruikt hoeft ook niet te worden opgewekt.
7. Combinatie zon en wind.
   Voor een gelijkmatige levering op het elektriciteitsnet worden zonnevelden met (bestaande) windmolens gecombineerd. Dat wil zeggen dat de zonnevelden op dezelfde aansluiting komen als de windmolens om zo de piekbelasting te verlagen. Dan kan er meer energie geleverd worden op dezelfde aansluiting.
8. Grootschalige opwek binnen 4 km van het onderstation van Tennet.
   Om de opgewekte stroom te kunnen leveren aan het elektriciteitsnet zal de energie opgewekt moeten worden binnen een straal van 4 km van het onderstation van Liander/Tennet bij Herbaijum.
9. Clustering van zonneweides

[1] https://www.fryslan.frl/_flysystem/media/geconsolideerde-versie-verordening-romte-fryslan-2014-versie-maart-2021.pdf

Grootschalige zonneparken worden geclusterd om versnippering in het landschap tegen te gaan.

10. Lokaal eigenaarschap.
    Minstens 50% van een zonneweide is in eigendom van de lokale omgeving (binnen de gemeente), bij voorkeur meer dan 60%.

3. BOUWSTENEN

Om de denkrichting van het energielandschap verder uit te werken tot deze notitie is er een proces doorlopen van publieks- en expertsessies, kernteam-sessies en een webinar. Met de inbreng van deze avonden zijn onderstaande bouwstenen gevormd die de basis vormen voor het verdere onderzoek.

3.1 Strategische bouwstenen

We acteren op veranderende technieken en beleid:

- Wanneer technieken voor de opwek of opslag van duurzame energie zich dusdanig ontwikkelen dat ze een alternatief bieden voor de huidige technieken zal gemeente Waadhoeke haar strategie voor de opwek van duurzame energie bijstellen.
- Wanneer het (provinciaal) beleid windenergie of nieuwe rendabele technieken mogelijk maken zal gemeente Waadhoeke haar strategie voor de opwek van duurzame energie bijstellen.
- Gemeente Waadhoeke zal actief de ontwikkeling van technieken voor de opwek of opslag van duurzame energie volgen en stimuleren waar mogelijk.
- Gemeente Waadhoeke zal actief de beleidsontwikkeling omtrent de opwek van duurzame energie volgen en beïnvloeden waar mogelijk.

Gemeente Waadhoeke heeft de Regie

- De Mienskip/omgeving wordt betrokken bij het inrichten van het energielandschap.
- Lokale bedrijven kunnen participeren in het energielandschap. Op deze manier kunnen zij hun productieproces lokaal verduurzamen en een belangrijke rol krijgen in het energieneutraal maken van de gemeente.
- Als overheid nemen we met de lokale betrokkenen de regie. Ontwikkelaars komen in beeld na het vastleggen van een locatie en na de totstandkoming van lokale participatie en de ruimtelijke visie. Ontwikkelaars van zonneweiden kunnen participeren in het energielandschap na het vastleggen van een locatie en na de totstandkoming van de ruimtelijke visie (met de Mienskip).

3.2 Ruimtelijke bouwstenen

We maken een koppeling met gebiedsopgaven:

- De gebiedsopgaven die de meeste meerwaarde voor de (toekomstwaarde van de) omgeving hebben worden gekoppeld.
- Creëren meerwaarde voor de omgeving en zorgen voor samenhang in het ontwerp.

Zorg voor dubbel ruimtegebruik bij de aanleg van een zonneweide:

- Creëer mogelijkheden voor medegebruik zoals: recreatie, landbouw, biodiversiteit, cultuur, landschap en bodem.
- Houd rekening met leefgebieden en migratieroutes van flora en fauna.

Realisatie:

- Bij de ontwikkeling van het energielandschap zijn we flexibel. We kunnen inspelen op nieuwe (betere) technieken en die integreren in het energielandschap.
- Bij de uitvoering wordt direct gestart met het creëren van meerwaarde: landschappelijk raamwerk; recreatieve voorzieningen, etc. en het toepassen van compenserende en mitigerende maatregelen.

3.3 Economische bouwstenen

Garanderen robuust netwerk voor toe- en afvoer van elektriciteit:

- We willen het mogelijk maken dat (grote) bedrijven in de regio (op grote schaal) kunnen verduurzamen.
- We willen voorkomen dat ondernemers problemen ervaren bij de toe- en afvoer van elektriciteit. Dit draagt bij aan een positief vestigingsklimaat.

Financiële kosten- en batenanalyse van de realisatie van het energielandschap

- We geven inzicht in de kosten van de realisatie en opbrengsten van het energielandschap.

3.4 Duurzame bouwstenen

Zorg bij het ontwikkelen van het energielandschap voor duurzaam materiaal gebruik:

- We voorkomen uitspoeling van schadelijke stoffen in de ondergrond en het grond- en oppervlaktewater.
- We maken gebruik van volledig recyclebare installaties en materialen met een lage eco-footprint.

Herstellen en/of versterken van het oorspronkelijke landschap:

- Na uitgebruikname van het energielandschap herstellen en/of versterken we het oorspronkelijke landschap. Als agrarische gemeente doen we in nauwe samenwerking met de sector.

Analyse ecologische voetafdruk van de realisatie energielandschap

- We bieden inzicht in de impact op het milieu van de realisatie van het energielandschap.